

AJASSA LIKKUU

Alkoholi ei ole väkivallan syy

”Alkoholi ei ole väkivallan syy”, väittää tunnettu väkivaltatutkija, Helsingin yliopiston oikeushistorian ja roomalaisen oikeuden professori Heikki Ylikangas. Hän oli eduskunnassa 6. 10. 1986 pääministeri Kalevi Sorsan aloitteesta käydyin väkivaltakeskustelun kutsuttuja asiantuntijoita.

Heikki Ylikangas on poikkeuksellinen yliopistomies: hän puhuu selkeästi ja kirjoittaa mielenkiintoista ja kansantajuista tekstiä. Kansanvallan vankkumattomana kannattajana hän on sitä mieltä, että tieto kuuluu kansalle. Hän onkin kirjoittanut lukuisan joukon historiallisia teoksia, jotka eivät ole jääneet pölyttymään tutkijakammioiden uumeniin, vaan ovat jo vuosia kuluneet koko kansan käsissä.

Heikki Ylikangas on kotoisin Pohjanmaalta, ja sen huomaa. Hän käyttää varsin värikästä kieltä, mutta erittelee silti näkemyksiään tiedemiesmäisen analyttisesti välillä innostuen, välillä vakavoituen. Kuulijan hän tempaa välittömästi mukaansa milloin tervanpolttajien Pohjanmaalle, milloin Rooman vallan aikaisiin elämisen kuvioihin. Olisipa joku joskus koulussa opettanut tällä tavalla historiaa!

Ei mitään uutta auringon alla

Väkivalta ei ole yksiselitteinen käsite. Voitaneen puhua ainakin

Lehtikuva

fyysisestä, henkisestä ja rakenteellisesta väkivallasta. Miten sinä historiantutkijana väkivallan määrittelet?

— Ne ovat kaikki yhteydessä keskenään, eli väkivalta on jotain sellaista, mikä aiheuttaa kohteelleen kärsimyksiä.

Väkivalta ei ole mikään uusi ilmiö yhteiskunnassa. Olet kertonut, että esim. 1920-luvulla oli noin kolme kertaa suurempi mahdollisuus päästä hengestään toisen käden kautta kuin tänä päivänä. Mitä väkivallasta aikojen kuluessa oikein tiedetään?

— Jo 1500-luvulta lähtien voimme muodostaa jonkinmoisen käsityksen väkivallasta, koska sieltä ovat peräisin ensimmäiset oikeuslähteet eli sakkoluettelot. Vaikka ne ovat varsin pelkis-

tettyjä, antavat ne kuitenkin uskomattoman paljon tietoa: Niiden avulla voidaan seurata ajallista kehitystä, tyypittää väkivallan tekoja, saada selville, olivatko tekijät miehiä vai naisia, asuivatko he samassa kylässä ja löytyykö nimi myös veroluettelosta, eli onko tekijänä isäntä, renki vai isännän poika. Vaikka puutteitakin on, systemaattisesti käytettynä sakkoluetteloista saatava tieto ei juurikaan jää jälkeen nykyisestä kriminologisesta tutkimustiedosta.

Eli voidaan tarkastella ja vertailla melko luotettavasti jopa satavuotisjaksoja?

— Kohtalaisen luotettavasti. Tärkein tulos, mikä näin on saatu irti, on se, että väkivalta on aikojen kuluessa aaltomaisesti

vaihdellut. Helposti ajatellaan väkivallan vähenevän sivistystason noustessa ja olevan vain takapajuista perintöä menneisyydestä. Näinhän tuumaili mm. professori Veli Verkko, joka selitti aikoinaan väkivaltarikollisuutta kansanluonteella ja suomalaisella viinapäällä. Mutta eipä siihen aikaan (sotien välisenä aikana ja välittömästi sen jälkeen) juuri ollut syytä muilla selityksillä operoida.

Onko Suomi poikkeuksellisen väkivaltainen maa? Muistutameko me enemmänkin Violandiaa kuin Finlandiaa, kuten pääministeri Sorsa avauksessaan aprikoi?

— Kyllä me olemme poikkeuksellisen väkivaltainen maa. Vaikka väkivaltarikollisuus on aikojen kuluessa vaihdellut, on se vaihtelu melkein kautta linjan korkeammalla tasolla kuin esim. Ruotsissa, puhumattakaan muista Länsi-Euroopan maista.

”Olen huonon suukovun mies.” Näin väitit Matti Haapojan, Suomen ehkä tunnetuimman rikollisen, itseään kuvailleen. Pulppuaako meissä edelleen sama metsäläisyys ja sosiaalisen kanssakäymisen vaikeudet, eli kohtaammeko me vielä tänäkin päivänä toisemme kuin Aleksis Kiven seitsemän veljestä Toukolan pojat?

— Kyllä minusta pitkälti näin on. Mehän änkeämme yksinäisille saloille ja mökeille viikonlopuksi ja kaupunkien lähiöt me rakennamme pikemminkin sosiaalista kanssakäymistä vieroksuviiksi kuin sitä suosiviksi, päinvastoin kuin Keski-Euroopassa, jossa pidetään hyvin tärkeänä rakentaa tilaa myös ihmisten yhdessäololle. Lisäksi vielä yksityistymiskehitys vahvistaa suomalaisessa perinteisiä eristäytymispyrkimyksiä. Se näkyy sitten esim. perheväkivallan kasvuna.

Me olemme siis vasta tulossa metsistä vainioille. Onko suoma-

lainen humalahakuisuuskin kulttuurista alkuperää?

— Meissä on ihmisarkuutta, sosiaalinen kanssakäyminen on vaikeata. Suomalainen hoitaa sosiaaliset suhteensa humalassa. Jos vertaa saksalaiseen, ero on huikea. Selvin päin suomalainen on pidättyväinen, kohtelias, oikein mukava ihminen. Saksalainen on taas selvin päin aggressiivinen, äreä ja joskus suorastaan luotaantyöntävä. Mutta kun otetaan viinaa, osat vaihtuvat . . .

Väkivalta vaatii aina pelivaran

Tiedotusvälineet referoivat hyvin näyttävästi eduskunnassa käytyä väkivaltapaneelia. Mielestäni yksi tärkeä seikka on kuitenkin jäänyt huomiotta. Sanoit itse sen jotenkin tähän tapaan, että väkivalta ei yhteiskunnallisenä ilmiönä sittenkään edusta pahinta mahdollista vaihtoehtoa, koska se on aina kuitenkin reaktio eli kapinaa vallitsevaa epäkohtaa vastaan. Pahinta on se, jos kansa ei enää reagoi edes väkivallalla. Olenko ymmärtänyt oikein?

— Olet. Jos katsomme väkivaltaa riittävän pitkällä aikavälillä, se on aina liittynyt nousukausiin eli sellaisiin ajanjaksoihin, jolloin on vielä mennyt suhteellisen hyvin, eikä suinkaan sellaisiin aikoihin, jolloin on vallinnut totaalinen köyhyys ja apatia. 1600-luvulla Suomen kansalla oli historiansa heikoimmat elinolosuhteet, mutta silloin rikollisuutta esiintyi poikkeuksellisen vähän. Ei uskallettu käyttäytyä väkivaltaisesti, koska siitä oli heti seurauksena ankarat epäviralliset sanktiot, maalliset tai kirkolliset. Kaikenlainen protestointi ja demonstrointi vaatii aina sen, että sinulla on *pelivaraa*, että voit tehdä sen vaarantamatta elintärkeitä etujasi.

Pitääkö tämä sääntö paikkansa tänä päivänä esim. joissakin Ete-

lä-Amerikan valtioissa, joissa kaatoamiset ja laittomat pidätykset ovat jokapäiväistä elämää?

— Tietyissä määrin. Kuitenkin siellä on paljon köyhää irtainta väkeä ja liikkuvaa työvoimaa, jota on vaikea viranomaisten kontrolloida. Siksi väkivaltarikollisuus on korkeaa. Epävirallinen kontrolli toimii paremmin sosialistisissa maissa. Tapasin Saksan-matkallani erään romanialaisen, joka kertoi, ettei Romaniassa juuri esiinny rikollisuutta. Ihmetelin, kuinka se on mahdollista. Hän sanoi, että viranomainen tietää aina, missä kansalainen on. Isoveli valvoo tarkasti. Sosialististen maiden rikollisuus on näihin asti ollutkin vähäisempää kuin meidän rikollisuutemme. Sitä mukaa kuin maa liberalisoi tuu, myös rikollisuus helposti kohoaa.

Mistä pulppuaa terrorismi?

Jos pysymme vielä hetken Suomen rajojen ulkopuolella, hätkähdyttää meitä tänä päivänä ehkä eniten silmitön, terrorisoiva väkivalta, joka poikkeuksetta osuu viattomiin ns. ”huonon arpaonnen” kansalaisiin. Mitä tämä ilmiö kätkee sisälleen?

— Terrorismi, pommien heitely, on luonteeltaan toisenlaista kuin spontaani siviiliväkivalta. Se on poliittista väkivaltaa ja pelaa toisten sääntöjen mukaan. Se on ominaista niille ryhmille tai maille, joissa tavoitteiden toteuttaminen on melkein utopistista ja joissa epätoivoinen tilanne johtaa epätoivoiniin keinoihin. Mikäli tavoite on saavutettavissa tavanomaisin poliittisin keinoin, ei ole syytä heitellä pommeja. Tyypillinen esimerkki on palestiinalaiset, joita ei ole hyväksytty edes neuvottelukumppaneiksi. Ainoaksi keinoksi on jäänyt terrorismi.

— Ennen vallankumousta myös Venäjällä oli runsaasti pomminheitäjiä. Elettiin maas-

sa, jossa vallitsi täydellinen itsevaltius eikä ollut kanavaa poliittiseen vaikuttamiseen.

— Sortovuodet ovat Suomen historiassa poliittisen väkivallan aikaa: murhattiin valtiomiehiä ja poliisiviranomaisia. Venäjän keisarikunta vyöryi autonomiseen Suomeen. Mutta kun tsarismi sortui, ei Suomessa ole tässä mielessä esiintynyt terrorismia, mielivaltaa kyllä.

Miltä tulevaisuus näyttää? Uskallatko ryhtyä ”ennustajaeukoksi”?

— On joitakin huolestuttavia piirteitä, joista olen monessa yhteydessä varoitellut. Meilläkin on paraikaa menossa sekä elinkeinoelämän että poliittisen päätösvalan keskittymistendenssi, jotta pystyttäisiin heittämään resursseja liike-elämän ja vientiteollisuuden rattaisiin. Tämä kehitys on omiaan kaventamaan demokratiaa, eli itse asiassa todelliset vaikutusmahdollisuudet kapenevat. Kun tähän liittyy vielä yhteiskunnallisten menestymismahdollisuuksien heikkeneminen, edellytykset väkivallan kasvulle ovat olemassa. Tilanne muistuttaa hieman keisarivallan syntymisen aikoja Roomassa. Vaikka tasavallan instituutiot muodollisesti säilyivät, Caesar ratkaisi kaiken suvereenisti.

Mistä väkivaltaiset reaktiot syntyvät?

Alkoholin käytöllä ja väkivallan ilmenemisellä on ainakin yksi yhteinen nimittäjä. Molempia on aikojen kuluessa selitetty kaikilla mahdollisilla tekijöillä maan ja taivaan väliltä. Millä tekijöillä sinä historian tutkijana väkivallan esiintymisen selität?

— Suomen osalta selitän sitä lähinnä kahdella teorialla. Toinen on eristäytynyt, ihmisarka elämäntapa ja sosiaalisen kanssakäymisen vaikeudet. Sitä me jo äsken käsitelimmekin. Toinen

selitys perustuu Durkheimin ensimmäisenä kehittelemään anomiateoriaan, jossa olennaista on yhteiskunnallisten menestymismahdollisuuksien ja niiden toteuttamismahdollisuuksien välinen ristiriita. Eli mikäli et pysty realisoimaan niitä odotuksia, joita sinulla on ja joita sinulle asetetaan esim. koulumenestyksen, yhteiskunnallisen statuksen tms. suhteen, sinulle tulee paineita poikkeavaan ja kenties myös väkivaltaiseen käyttäytymiseen.

— Esim. puukkojunkkareiden Pohjanmaalla eli voimakas ”self-made man” -ideologia. Oli tervaa ja laivanrakennusta ja muodostui sellainen käsitys, että kun vain teet töitä, hyvin pyyhki. Mutta kun koitti aika, jolloin talollisen pojasta tuli torppari, renkimies tai irtolainen, kohosi väkivaltarikollisuus. Ihminen koki epäonistuneensa, turhautui ja halusi näyttää, että on sittenkin jotakin. Silloin syntyivät väkivaltaiset arvot, poikkeava uhitteleva käyttäytyminen ja tietysti hillitön viinan käyttö vastauksena sisäiseen ahdistukseen. Sama pätee jossakin määrin nykyiseen USA:han. Amerikassa on tällä hetkellä kolme kertaa suuremmat väkivaltarikollisuusluvut kuin meillä. Amerikkalainen unelma on kääntynyt tappiokseen; entistä useamman kohdalla se jää vain pelkäksi unelmaksi.

Teoriasi menestymisodotusten ja niiden toteutumismahdollisuuksien välisestä ristiriidasta väkivaltaisen käyttäytymisen selittäjänä on saanut varsin myönteisen vastaanoton sekä itse keskustelussa että tiedotusvälineissä. Pääjohtaja Erkki Aho myönsi sen pitkälle voivan selittää myös häiriökäyttäytymistä koulumaailmassa. Vaikuttavinta näkemyksessäni on mielestäni se, että poikkeuksellisesti olet asettanut väkivallantekijän itsellisen subjektin etkä ulkoapäin analysoitavan kohteen eli objektin osaan.

Sinulle väkivallantekijä on ennen kaikkea ihminen, jolla on oikeutettuja odotuksia ja oikeus reagoida oppimallaan tavalla.

— Kaikki muu oli paikallaan, paitsi se, että väkivallantekijä vain *reagoi ainoalla käytössään olevalla tavalla* ottaen huomioon ne paineet, joissa hän elää. ”Oikeutta” reagoida väkivaltaisesti ei kennelläkään ole.

Muuttoliike ja väkivalta

Kerroit, että 1900-luvun alkupuolella Pohjanmaalla esiintynyt väkivallan aalto talttui siirtolaisuuteen. Amerikka salli toteuttaa täällä tukahtuneet menestymisodotukset. Onko väkivallan esiintymisellä ja esim. Ruotsin-muuttoliikkeen pysähtymisellä tällä hetkellä vastaavanlaisia yhteyksiä?

— Saattaa hyvinkin olla, mutta ei niin selkeitä. Ruotsin-siirtolaisuus on merkinnyt Suomelle paljon vähemmän kuin Amerikan-siirtolaisuus Pohjanmaalle. Se oli kovin paikallinen ilmiö. Pohjanmaallehan tuli ensimmäisenä varhaiskapitalismi eli vaihdannaistalous tervan, laivanrakennuksen ja raivauksen muodossa, ja siihen liitettiin yksilökohtaiset menestymisodotukset. Jossakin Saarijärvellä Paavo vain katsoi, että Herra antoi sellaisen vuoden kuin antoi, ja leikkasi nöyrästi sirpillä viljaa. Pohjanmaalaisille Amerikkakin oli kuin yksi iso tervahauta. Vaihdannaistalous mahdollisti lipun ostamisen ja takasi henkistä kanttia lähteä. Sillä tavalla Pohjanmaa heitti Amerikkaan köyhän väestönsä. Sama väestö muodosti Etelä-Suomessa sosiaalisen pommin, joka sittemmin purkautui sisällissodaksi. Pohjanmaa oli sosiaalisesti homogeeninen. Sellainen sakkii puolustaa asemiaan, kukistaa kapinoita eikä suinkaan tee niitä.

Alkoholista ei ole väkivallan selittäjäksi

Yhteiskunnalliselle keskustelulle näyttää olevan tyypillistä se, että ilmiön syytä selitetään väliin tulevilla tekijöillä, eikä vaivauduta kaivamaan todellisia syytä esiin. Tällaisen syntipukin asemaan sopii erinomaisesti alkoholi. Onko syy päihteissä, jos nuoriso räihinöi Espan puistossa? Onko jalkapallon syy, jos katsomoissa räihinöidään?

— Alkoholilla selittäminen on todella ihmeellinen juttu. Jotta sillä pystyttäisiin selittämään väkivallan vaihteluita, pitäisi viinan meissä jokaisessa, sinussa ja minussa, aiheuttaa samanlaisia reaktioita. Näinhän ei tapahdu. Esim. 1800-luvulla oli Keski-Pohjanmaalla alueita, joilla juotiin hirvittävästi viinaa, ja siellä joukolla jopa kuoltiin viinaan, mutta ei tapeltu. Keski-Pohjanmaalla päästiin koko ajan levittäytymään Suomenselän harjanteille eikä siellä tullut niukkuuden uusjakoa. Etelä-Pohjanmaalla taas yhteiskunta kasvoi alaspäin sosiaalisen laskun vuoksi. Näin ollen viina on väline, jota otetaan jo olemassa olevaan ahdistukseen. Jotain pitää jo sisässä olla, jotta viina jotakin laukaisisi.

Aine sinänsä ei aiheuta väkivaltaisia reaktioita?

— Ei.

Mitä entisaikojen viisaat tekivät väkivallan ehkäisemiseksi vai tekivätkö yhtään mitään?

— Pääsääntöisesti eivät tehneet mitään. Jos esim. lukee Pohjanmaalta sellaisen pitäjän kokouspöytäkirjoja, jossa tapettiin 20 kertaa niin paljon ihmisiä kuin tämän päivän Suomessa, eli 60 ihmistä vuotta ja 100 000:ta asukasta kohden, ei niissä juurikaan puhuta väkivallasta. Jotakin sentään yritettiin tehdä. Yritettiin estää kolmen tekijän sattumista yhteen: viinan, nuorten miesten väenkokouksen ja valvonnan

puuttumisen. Annettiin tanssienpito- ja ulkonaliikkumiskieltoja viikonloppuisin sekä asetettiin kylittäisiä järjestysmiehiä. Ostettiin kiväärit ja käskettiin ampua ”kaikkea liikkuvaa”.

Eli yritettiin vastata kontrollilla ja valvonnan tehostamisella. Sama vaatimus on hyvin tyypillistä vielä nytkin. Mutta onko se tehokasta?

— Kun seuraa rangaistuksen koventamista ja rikollisuuden kehitystä, huomaa, ettei niillä ole sanottavaa vaikutusta, eli ne eivät näy tilastoissa. Vasta sitten, kun eletään lähes poliisivaltiossa ja kontrolli on todella kova, eli kaikki mahdollinen pannaan täydelliseen valvontaan, alkaa tulos näkyä. Esim. Hitlerin valtaannousu laski huomattavasti siviiliväkivaltaa; voidaan nähdä selvä hyppäys alaspäin.

Uudet menestymisen kriteerit

Poliisivaltioon tässä kukaan tuskin kaihoaa, eli pitäisi löytää joitain muita vaikuttamiskeinoja. Toit itse korostetusti esiin, että meidän olisi ennen kaikkea pyrittävä vaikuttamaan menestymisen kriteereihin. Pitäisikö nyt sitten työttömyydestä tehdä hyve ja ”köyhäilystä kliffaa”?

— Ei ihminen koskaan sopeudu siihen, että hänen itsensäilytysvaistoansa loukataan. Mutta kyllä ihminen voidaan opettaa työttömyyteen. Se käy yhdessä sukupolvessa kuten esim. Rooman vallan aikana.

— Mutta mitä tarkoitin vaikuttamisella menestymisen kriteereihin? Meidän tulisi jollakin tavalla muuttaa mielikuvaa siitä, mitä menestyminen on, ja päästää ihmiset taistelemasta turhauttavien menestymistavoitteiden kanssa. Ihminen kyllä yrittää sopeutua tilanteeseen itsekin. Se näkyy meillä mm. lukioiden työttöistymisenä: Pojat jo uskaltavat tehdä johtopäätöksensä eivätkä

enää väkisin pyri aloille, joille opiskelemaan pääseminen on kuin lottovoitto. He luovuttavat aikaisemmassa vaiheessa ja menevät ammattikouluun, taksisuhareiksi tai myyjiksi. Tämä on uudenlaisten menestymiskriteereiden etsimistä (sopeutumista), ja se on sinänsä nähtävä positiivisena.

Tytöt vielä jaksavat uskoa mahdolltomuuksiin. Onko kyseessä naisten vallankumous, vai heräävätkö tytöt vasta jälkijunnassa?

— Naiset ilmeisesti vain jatkavat vanhan arvomaailman mukaan ja ovat tässä suhteessa konservatiivisempia kuin miehet. Mutta aina, kun jokin ala naisistuu, se jää palkkauksessa jälkeen, eli raha valuu sinne minne miehetkin. Eikä minusta lukioiden sukupuolikiintiöitä tulisi toteuttaa. Päinvastoin pitäisi siunata nuorten poikien tervettä ajattelua.

Eivätkö kaikenlainen pehmoilu ja vihreä liikehdintä ole aika selviä ilmauksia siitä, että tämän hetken elämisen kriteereitä tulisi rajusti ”rukata”?

— Kyllä ne voidaan sellaisenaan nähdä. Minusta vain tässä vihreässä liikkeessä on yksi paha vika: se yrittää tehdä ihmisestä tavoitteettoman. Länsimainen ihminen on opetettu ja oppinut siihen, että tulee pyrkiä johonkin. Pelkkä mietiskely ja olostelu ja luopuminen kaikesta ei oikein onnistu.

Miten niin tavoitteettoman? Vihreä liike tietääkseni korostaa kovasti sitä, että tavoitteita tulee olla, mutta ne tulisi asettaa uusista lähtökohdista?

— 50-luvullakin uskottiin, että kun vapaa-aika lisääntyy, meidän tulee varustautua valtavaan kulttuuritarjontaan. Mutta mitä kansa rupesi tekemään? Lenkkeilemään!

Keskustelun kuluessa todettiin useaan otteeseen, että tiedotusvälineidemme tapa käsitellä väkivaltaa on enemmänkin omiaan vääristämään kuin antamaan tietoa ja lisää näin ollen vain yksityisen ihmisen pelkoa ja turvattomuutta. Minkälaisena sinä näet tiedotusvälineiden vaikutuksen ja vastuun? Matti Haapojasta ei vielä kerrottu TV-uutisissa eikä puukkojunkkareista rakennettu videopeliä.

— Ei, mutta kerrottiin silti. Tappeluhistoriat olivat sen ajan suosituinta ajanvietettä. Väkivalta puhuttiin silloin jopa enemmän kuin nyt! On selviö, että sensaatiomaiset kuvaukset ilta-päivälehdissä lietsovat väkivaltaa, sitä en ollenkaan epäile, mutta sillä ei ole olennaista merkitystä. Kovin pitkälle en menisi tiedotusvälineiden osuudella selittelemään.

Onko väkivallan luonteessa videoaikakaudelle tultaessa tapahtunut jotain olennaisia muutoksia, vai ovatko puukot ja puntarit vain vaihtuneet tämän ajan aseisiin?

— Ovatko ne edes vaihtuneet? Puukkotappeluja käydään yhä. Historiallisen väkivallan tutkijana en panisi kovin suurta painoa videoilmiöille. Minusta siinä on enemmänkin kyse kelvollisen syntipukin etsimisestä. Väittäisin jopa, että kun väkivalta esitetään sadunomaisena eikä todelliseen elämään kuuluvana ilmiönä, sillä voi olla jopa päinvastainen vaikutus. Muistan, kun tyttäreni aikoinaan katsoi tynnenä tikkunekua pureskellen lännen leffaa, jossa tuli ruumiita hirveästi. Kun leffan päälle sitten näytettiin lyhytfilmi espanjalaisesta härkätaistelusta, jossa matadori lopuksi surmasi härän miekalla, hän purskahti itkuun. Miksi? Härkä ei osannut näytellä; jälkimmäi-

sessä filmissä oli toden maku.

Terveisiä päättäjille

Lähetit myös konkreettisia terveisiä alkoholipolitiikan vastuuhenkilöille. Kertoisitko näkemyksestäsi tarkemmin?

— Pohjalaisten tanssilavojen kasvattina minusta on kovin murheellista, että suuri osa nuorisosta on nykyään suljettu tanssipaikeista ja elokuvateattereista ulos niissä tapahtuvan alkoholi- tarjoilun vuoksi. Heidät ikään kuin pakotetaan viettämään vapaa-aikaansa Espan puistossa ja muissa sellaisissa paikoissa, joissa ei ole nimeksikään järjestyksenpitoa. Tanssipaidat kaupallistuivat ja sulkivat ovensa vähemmän maksukykyiseltä nuorisolta. Joko olisi laskettava anniskelurajaa tai järjestettävä nuorisolle paikkoja, joissa se voi koontua ilman viinaa. Nykyisellä käytännöllä provosoidaan tilanteita, joita Pohjanmaalla vanhat ja viisaat aikoinaan yrittivät estää syntymästä!

Kampanjallako irti väkivallasta?

Kun yhteiskunnassa yleisesti ja yhteisesti huolestutaan jostakin asiasta, niin varsin tavallinen ratkaisu on pystyttää kampanja. Voitaisiinko hyvin suunnitellulla kampanjalla saada ihmiset paremmin ymmärtämään väkivaltaa ilmiönä ja niitä tekijöitä, joita sen taakse kätkeytyy? Voitaisiinko sillä hieman oikea tiedotusvälineiden ruokkimaa kuvaa ja näin vähentää yksityisen kansalaisen ahdistusta ja turhia pelkoja? Vai onko kampanjointi täysin väärä lääke näihin kulttuurin syvärakenteisiin pohjautuviin asioihin?

— Kaikella järjestäytyneellä toiminnalla on minusta vaikutusta. Sen avulla saatetaan yhdistää yhteiskunnassa hajallaan olevia tarpeita ja kanavoita niitä. Voi-

taisiin ehkä tietien tahtoen pyrkiä murtamaan epärealistiseksi muuttuneita menestymisen kriteereitä. Suoranaiseen asennekasvatukseen en kylläkään oikein usko. Lisäksi siitä tulee helposti naiivia tai farssi.

— Toinen seikka, johon kampanjoinnilla voitaisiin ehkä vaikuttaa, olisi sosiaalisen kanssikäymisen helpottaminen. Pitäisi tarkastella ihan leikkikoulusta lähtien, miten ja minkälaisissa pienryhmissä sosiaalinen kanssikäyminen on helppointa. Huomaan asian omassa työssäni täällä yliopistolla: Jos on liian suuri seminaariryhmä, kukaan ei puhu mitään. Kun ryhmä on pienempi, syntyy keskustelua.

— Ensiarvoisen tärkeää olisi, ettei meille kävisi niin kuin Englannissa, jossa epäonnistuminen leimataan yksilön syyksi tai viaksi. Mikään ei ole sen otollisempaa vahvistamaan väkivaltaa synnyttävää maaperää ja turhautumista. Jos työttömyyttä ei voida poistaa, selitettäköön se yhteiskunnan viaksi eikä yksityisen kansalaisen häpeäksi.

Mutta eikö meillä tendenssi ole kovasti kulkemassa Englannin mallia kohti?

— On, se on valitettavasti päävirta.

Meille aikanaan opetettiin yhteiskuntapolitiikassa, että ”parasta kriminaalipolitiikkaa on hyvin hoidettu sosiaalipolitiikka”. Kritisoit tätä, miksi?

— Sosiaalipolitiikka pitää hengissä, mutta ei välttämättä muuta epäonnistumista menestykseksi. Väkivallan kasvupohjana on epäonnistuminen, ei pelkkä köyhyys ja kurjuus sinänsä.

Leena Warsell